

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Νίκος Μπούζας, Ερευνητής Ε.Κ.Κ.Ε.

Κατά πρώτον, θα ήθελα να επισημάνω ότι ο ρόλος μου αυτή την ώρα, είναι ο ρόλος του συζητητή, κάτι το οποίο δεν είναι συνηθισμένο στο παρόν συνέδριο και κάτω από αυτό το πρίσμα οι προθέσεις μου είναι αφ' ενός να διατυπώσω μια γενική εκτίμηση για την εισήγηση του κ. Τσακλόγλου και αφ' ετέρου να θέσω ορισμένα ζητήματα τα οποία είτε διευκρινίζουν κάποια σημεία της εισήγησης, είτε προσθέτουν μια επιπλέον άποψη στα όσα έχουν ειπωθεί μέχρι τώρα.

Ο τελικός σκοπός της παρέμβασης είναι η διευκόλυνση - κατά κάποιο τρόπο - της συζήτησης που θα ακολουθήσει μέσω των διευκρινίσεων ή επεκτάσεων στην εισήγηση του κ. Τσακλόγλου, έτσι ώστε το φαινόμενο της φτώχειας να καταστεί λιγότερο άγνωστο μετά το πέρας του παρόντος κύκλου ανταλλαγής απόψεων.

Συνοπτικά θα σταθώ σε τρία σημεία:

α) σε μια γενική εκτίμηση της εισήγησης.

β) στην επίδραση του τρόπου αποτίμησης του εισοδήματος στην ένταση και έκταση του φαινομένου της φτώχειας και

γ) στο τι γίνεται μετά από την παρουσίαση των προτάσεων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Το τελευταίο σημείο θεωρείται σπουδαίας σημασίας και αυτό γιατί είναι γνωστό ότι συνήθως οι εφαρμοζόμενες πολιτικές αποκλίνουν τα μέγιστα από τις προτάσεις των επιστημόνων.

Όσον αφορά το πρώτο σημείο, δηλαδή της συνολικής αποτίμησης της εισήγησης θα μπορούσε να ειπωθεί ότι κινείται στο χώρο των άρθρων επισκόπησης (Surrey articles) και ο τρόπος που θέτει και αναλύει τα θέματα είναι πλήρως βοηθητικός για την κατανόηση του φαινομένου της φτώχειας κυρίως σε σχέση με: τη μεθοδολογία (ή καλύτερα τις μεθοδολογίες) που ακολουθούνται για τη διάγνωση των διαστάσεων της, τις μελέτες/έρευνες που έχουν γίνει μέχρι τώρα στη χώρα μας και τις πιθανές τάσεις και προοπτικές εξέλιξης του φαινομένου.

Μια γενική παρατήρηση είναι ότι δόθηκε μικρή έκταση στο θέμα της σύνδεσης των θεωρητικών προσεγγίσεων γύρω από τα οικονομικά και τη φτώχεια. Αυτό φαίνεται να απασχολεί τον συγγραφέα στο σημείο που αναφέρει ότι κάθε δείκτης φτώχειας αντιστοιχεί σε μια διαφορετική συνάρτηση Κοινωνικής Ευημερίας.

Ετοιρχόμαστε στο δεύτερο σημείο της παρέμβασης που σχολιάζει την καταλληλότητα του εισοδήματος για την ακριβή μέτρηση των διαστάσεων της φτώχειας. Ο σκοπός αυτού του σημείου είναι να "διασκεδάσει" στο μέτρο του δυνατού τις πιθανές εντυπώσεις που ίσως έχουν προκύψει ως προς την ακρίβεια των εκτιμήσεων των διαστάσεων της φτώχειας που έχουν υπάρξει μέχρι σήμερα και οι οποίες είναι βασισμένες σε μια "ατελή" έννοια (ή μορφή) του εισοδήματος.

Είναι αλήθεια ότι οι περισσότερες των μελετών για τη φτώχεια ξεκινούν με την άποψη ότι αυτή είναι ένα πολυδιάστατο (και πολυαιτιακό) φαινόμενο, ενώ στην πράξη μετράται είτε

σε όρους εισοδήματος, είτε σε όρους καταναλωτικών δαπανών. Με άλλα λόγια, σε αυτό το σημείο εντοπίζεται η διάσταση μεταξύ της θεωρητικής σύλληψης που λέει ότι φτώχεια είναι η απολαυή ενός επιπέδου ευημερίας κάτω από ένα συγκεκριμένο όριο και της πρακτικής εκτίμησης των διαστάσεων της που στηρίζεται στο εισόδημα ή την καταναλωτική δαπάνη. Ουσιαστικά δηλαδή, πίσω από την επιφανειακή διάσταση κρύβεται το μεγάλο (και χωρίς απάντηση) ερώτημα: κατά πόσο το εισόδημα είναι ένας άριστος δείκτης της κοινωνικής ευημερίας. Είναι γνωστό ότι καμία απάντηση στο παραπάνω ερώτημα δεν έχει συγκεντρώσει την ομοφωνία όλων των ειδικών μέχρι σήμερα. Επομένως, η συζήτηση που γίνεται στην εισήγηση γύρω από τα ποιά επιμέρους εισοδήματα θα πρέπει να συνυπολογισθούν στις εκτιμήσεις των διαστάσεων της φτώχειας θα λήξουν όταν φτάσει η στιγμή που το εισόδημα (ή όποιος άλλος δείκτης ή μέγεθος) φανερώνει το επίπεδο της Κοινωνικής Ευημερίας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονισθεί ότι κατά την άποψή μας το θέμα της φτώχειας (παράγοντες που τη δημιουργούν και μέτρα για την καταπολέμησή της) είναι περισσότερο θέμα που άπτεται της διαφοράς στις θεωρητικές προσεγγίσεις παρά σε ζητήματα "τεχνικών δυσκολιών".

Τέλος, το τρίτο σημείο αναφέρεται στο πώς κατά την άποψή μας επιλέγονται οι ομάδες-στόχοι της κοινωνικής πολιτικής και αυτό γιατί ο κ. Τσακλόγλου (και φυσικά όλοι οι επιστήμονες που ασχολούνται με κοινωνικά θέματα) φαίνεται να διακατέχεται από μια αγωνία ως προς την (επιστημονική) ακρίβεια των μετρήσεων των διαστάσεων της φτώχειας. Βέβαια, μια τέτοια αντίληψη είναι θεμιτή και σαφώς δε χωράει παρεκκλίσεις. Από την άλλη όμως η πραγματικότητα είναι λίγο (έως πολύ) διαφορετική. Παρενθετικά θα ήθελα να πω ότι συμφωνώ σε γενικές γραμμές με τις εκτιμήσεις για τις τάσεις και προοπτικές που ήδη έχουν εκφρασθεί από τον κ. Τσακλόγλου και κυρίως θα πρέπει να προσεχθεί η άποψη ότι οι φτωχοί θα πρέπει να ενισχυθούν μέσω επενδυτικών προγραμμάτων, έτσι ώστε να πάψει να υφίσταται η εξάρτηση από τις όποιες μεταβιβαστικές πληρωμές ή υπηρεσίες και οι περιπτώσεις (στιγματισμός) που προκύπτουν για τα άτομα - χρήστες.

Είναι γνωστό ότι οι πόροι που διατίθενται για την άσκηση Οικονομικής και κυρίως Κοινωνικής Πολιτικής είναι περιορισμένοι στη χώρα μας. Ειδικότερα, οι πόροι που διατίθενται για την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής υφίστανται περικοπές σε περιόδους εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων. Κάτι τέτοιο, συμβαίνει και με την τωρινή κυβέρνηση, η οποία περιορίζει τις δαπάνες - σε πραγματικούς όρους - για Κοινωνική Πολιτική. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, τίθεται το θέμα της επιλογής εκ μέρους των σχεδιαστών (των εκάστοτε κυβερνήτων) των ομάδων-στόχων και των τομέων της κοινωνικής ζωής που χρήζουν υποστήριξης. Εμμεσα - αλλά σαφώς - τίθεται το θέμα της ιεράρχησης των κοινωνικών αναγκών και κατ' επέκταση των στόχων πολιτικής. Οι διαδικασίες αυτές εκτός των άλλων εμποδίων ή περιορισμών, υπόκεινται σε ισχυρές πολιτικές πιέσεις. Ετσι, εάν δεχθούμε την αρχή ότι η άσκηση κοινωνικής πολιτικής δικαιολογεί την ύπαρξή της με την παροχή "βοήθειας" στα ασθενέστερα τμήματα του πληθυσμού, τότε η προσπάθεια επίτευξης θεαματικών αποτελεσμάτων δε συμβιβάζεται πάντοτε (και μάλλον ποτέ) με την παραπάνω αρχή.

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση της φτώχειας τα θεαματικά αποτελέσματα των κυβερνητικών παρεμβάσεων - αν και κατανοούμε ότι εξασφαλίζουν μακροβιότητα στους εκάστοτε κυβερνητικούς σχηματισμούς - συνδέονται με την ενίσχυση των ευρισκομένων πλησίων της γραμμής φτώχειας και όχι των ευρισκομένων στα έσχατα εισοδηματικά ή καταναλωτικά κλιμάκια και άρα των πλέον φτωχών.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από το γεγονός ότι οι πλέον φτωχοί επωφελούνται ελάχιστα από τις διάφορες υπηρεσίες ή παροχές που έχουν σχεδιασθεί γι' αυτούς και αυτό

γιατί όπως έχει ήδη επισημανθεί τα μεσαία στρώματα λόγω πληροφόρησης και προσβάσεων καρπώνονται το μεγαλύτερο ποσοστό των παρεμβάσεων.

Στη χώρα μας επίσημη πολιτική καταπολέμησης της φτώχειας δεν υπάρχει όπως δεν υπάρχει και ένα - οποιοδήποτε - επίσημο όριο φτώχειας. Ουσιαστικά δηλαδή η φτώχεια ποτέ δεν απασχόλησε στο μέτρο που έπρεπε τους εκάστοτε κυβερνώντες. Από την άλλη, οι εκάστοτε κυβερνώντες επιτρέπουν την εφαρμογή Ευρωπαϊκών προγραμμάτων που έχουν ως στόχο την ενσωμάτωση των μη ευνοημένων ομάδων του πληθυσμού.

Γενικά, η εικόνα που παρουσιάζει η χώρα μας στο χώρο της καταπολέμησης της φτώχειας είναι επίσημη άρνηση της ύπαρξης του φαινομένου και άρα αποποίηση των οποιωνδήποτε ευθυνών και εμμέσως η αποδοχή της ύπαρξής της.